

TORRES, Abilio Jorge. *La masonería en la sociedad riojana 1869-1939.* Logroño: Instituto de Estudios Riojanos; Universidad de La Rioja, 2015. Col·lecció Universidad-IER, 10. 658 pàgs. [17 x 24].

Dins del marc del projecte de recerca, encapçalat pel Centro de Estudios Históricos de la Masonería Española (CEHME), sobre la història de la Maçoneria a Espanya, l'autor d'aquest llibre ens ofereix l'estudi regional sobre la maçoneria a La Rioja, que inclou els noms de totes les lògies i els seus integrants entre els anys 1869, data de la primera lògia riojana, la Veronesa, i el 1939. Durant aquest període assistim a l'aparició de la maçoneria a La Rioja després de la Revolució Gloriosa i la Constitució de 1869, i l'evolució del moviment sota el Sexenni Revolucionari, la Restauració i la II República; una trajectòria històrica que inclou la seva legalització mitjançant la llei d'associacions però també conflictes amb l'església i les acusacions contra la maçoneria en culpabilitzar-la de la decadència del que resta de l'Imperi espanyol a finals del segle XIX. S'analitzen 10 lògies per on van passar 224 maçons, un número important si tenim en consideració que estem fent referència al grau d'implantació d'un fenomen eminentment urbà, com és la maçoneria, a una província amb predomini de l'agricultura.

L'autor contextualitza el naixement i l'evolució de la maçoneria en aquest territori dins del debat més ampli, tant a nivell espanyol com europeu, entre laïcisme i clericalisme. El llibre s'estructura en 5 apartats: una primera part de contextualització històrica on es fa el seguiment de la maçoneria espanyola des del seu naixement fins a la Guerra Civil. A la segona part trobem les dades de cadascuna de les lògies riojanes i la caracterització dels maçons riojans a partir de diferents indicadors com l'activitat i la permanència a la institució, l'edat, l'estat civil, la condició socio-professional o la ideologia. El tercer apartat fa un repàs de l'evolució de la premsa regional durant el període de referència, mentre que al següent apartat s'analitzen els articles sobre maçoneria publicats en aquests diaris, en els quals el debat entre laïcisme i clericalisme sobresurt amb força. Finalment, al darrer punt trobem la història de la repressió sobre els maçons a La Rioja per part de la Dictadura franquista, amb l'historial judicial de cada cas.

Les principals fonts documentals utilitzades són, per una banda, les dades proporcionades per la secció sobre maçoneria del Centro Documental de la Memoria Histórica de Salamanca i, per l'altra, la premsa riojana dipositada a l'hemeroteca de l'Instituto de Estudios Riojanos.

IHE

(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

Dentro del marco del proyecto de investigación, encabezado por el Centro de Estudios Históricos de la Masonería Española (CEHME), sobre la historia de la Masonería en España, el autor de este libro nos ofrece el estudio regional sobre masonería en La Rioja, que incluye los nombres de todas las logias y sus integrantes entre los años 1869, fecha de la primera logia riojana, la Veronesa, y 1939. Durante este periodo asistimos a la aparición de la masonería en La Rioja después de la Revolución Gloriosa y la Constitución de 1869, y la evolución del movimiento bajo el Sexenio Revolucionario, la Restauración y la II República; una trayectoria histórica que incluye su legalización mediante la ley de asociaciones pero también conflictos con la iglesia y las acusaciones contra la masonería al culpabilizarla de la decadencia de lo que resta del Imperio español a finales del siglo XIX. Esto significa analizar 10 logias por dónde pasaron 224 masones, un número importante si tenemos en consideración que estamos haciendo referencia al grado de implantación de un fenómeno eminentemente urbano, cómo es la masonería, en una provincia con predominio de la agricultura.

El autor contextualiza el nacimiento y la evolución de la masonería en este territorio dentro del debate más amplio, tanto a nivel español como europeo, entre laicismo y clericalismo. El libro se estructura en 5 apartados: una primera parte de contextualización histórica donde se hace el seguimiento de la masonería española desde su nacimiento hasta la Guerra Civil. En la segunda parte encontramos los datos de cada una de las logias riojanas y la caracterización de los masones riojanos a partir de diferentes indicadores como la actividad y la permanencia en la institución, la edad, el estado civil, la condición socio-profesional o la ideología. El tercer apartado hace un repaso de la evolución de la prensa regional durante el periodo de referencia, mientras que en el siguiente apartado se analizan los artículos sobre masonería publicados en estos diarios, donde el debate entre laicismo y clericalismo sobresale con fuerza. Finalmente, en el último punto encontramos la historia de la represión sobre los masones en La Rioja por parte de la Dictadura franquista, con el historial judicial de cada caso.

Las principales fuentes documentales utilizadas son, por un lado, los datos proporcionados por la sección sobre masonería del Centro Documental de la Memoria Histórica de Salamanca y, por otro, la prensa riojana depositada en la hemeroteca del Instituto de Estudios Riojanos.

IHE
(Secretaría de la revista)